

ОСВІТА ПІД ЧАС ВІЙНИ

ДЕРЖАВНА
СЛУЖБА
ЯКОСТІ ОСВІТИ
УКРАЇНИ

Проведені дослідження

- Моніторинг якості організації дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти (січень–лютий 2022)
- Дослідження якості організації освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти в умовах війни (грудень 2022–січень 2023)

Заплановані дослідження

- Загальнодержавне моніторингове дослідження якості освіти у закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану (математика, українська мова, тестування в 6 та 8 класах)
- Моніторингове дослідження якості освітньої діяльності у закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану (фокус-групи з педагогами)
- Міжнародне моніторингове дослідження соціально-емоційних навичок учасників освітнього процесу (травень-вересень 2023)

Дослідження якості організації освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти в умовах війни

(1 півріччя 2022/2023 н.р.)

Про дослідження

Метод дослідження:

Онлайн
анкетування

Учасники дослідження:

150 директорів шкіл

6 532 вчителі

10 899 батьків учнів/
учениць початкової, базової
та старшої школи

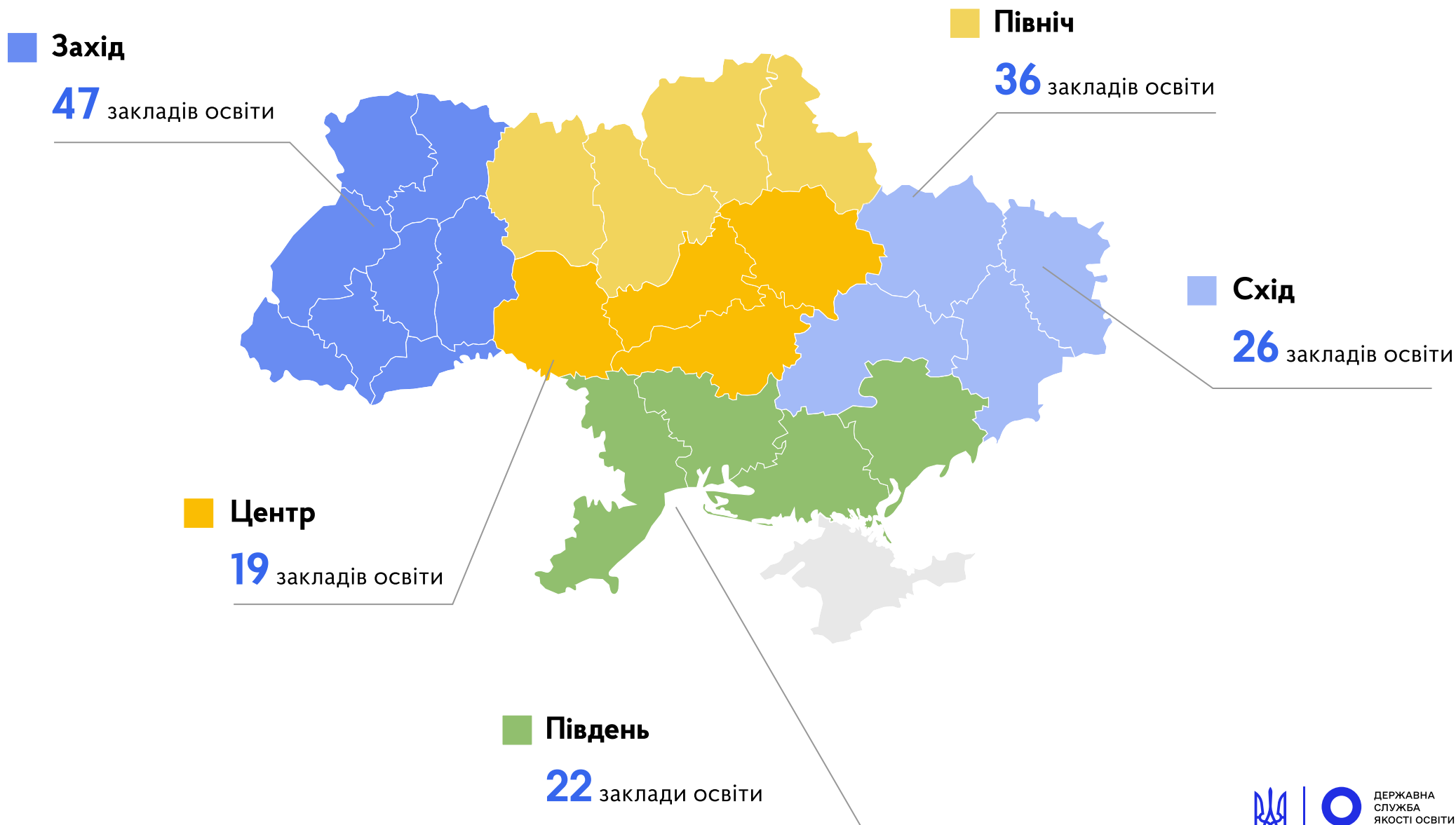
4 324 учні/учениці
(переважно десятикласники)

Збір даних:

26 грудня 2022 року –
7 січня 2023 року

Школи, що взяли участь у дослідженні

Освітні втрати

Обмежений доступ до освітнього процесу

Зміна режиму навчання

15%

закладів навчаються
очно

33%

закладів навчаються
дистанційно

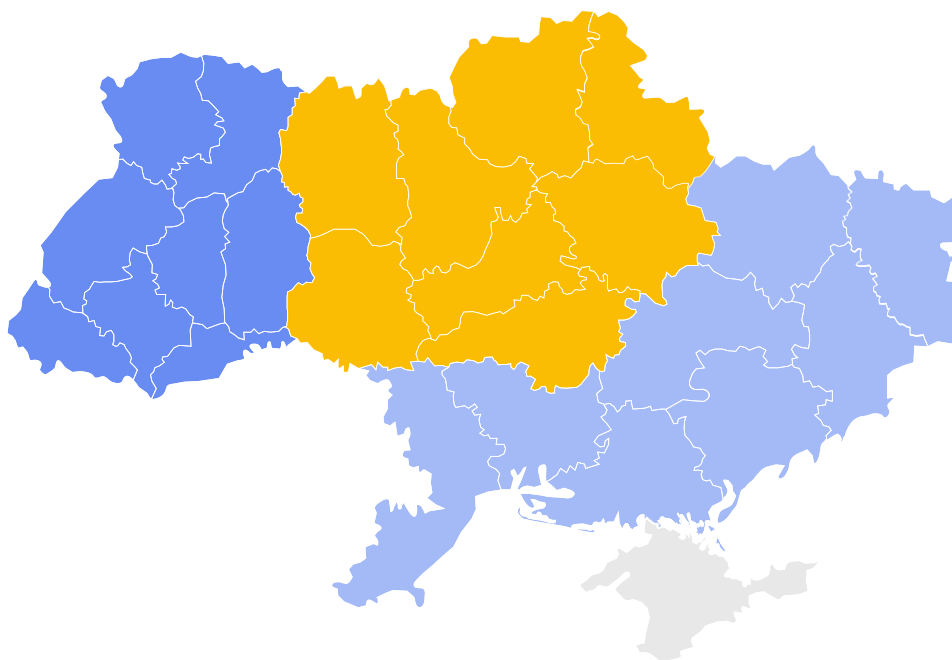
51%

закладів навчаються
у змішаному режимі

На Сході та Півдні України
переважало **дистанційне
навчання**

У Центрі та на Півночі –
змішане

На Заході – **змішане навчання
у містах та очне у селах**

Обмежений доступ до освітнього процесу

30%

учнів/учениць **не мають постійного доступу до освітнього процесу** в умовах війни

Найбільше на Півдні – **40%**

У містах **БІЛЬШЕ** учнів/учениць **мають доступ до навчання**, ніж у селах

Діти з малозабезпечених сімей

32% у містах **46%** у селах

не мають доступу до освітнього процесу

Діти з багатодітних сімей

24% у містах **36%** у селах

не мають доступу до освітнього процесу

З числа ВПО **доступ до навчання мають 86%** дітей у містах та **80%** у селах

Недостатня гнучкість в організації освітнього процесу

1 Заклади освіти не адаптують розклад

33% директорів у містах та **50%** у селах не змінювали розкладу навчальних занять в умовах війни

2 Проблеми з адаптацією календарно-тематичного планування

40% педагогів у містах та **44%** у селах не вносили змін до КТП через зміни режиму роботи закладу

Недостатня гнучкість в організації освітнього процесу

3

Форми та методи роботи педагогів недостатньо адаптовані для дистанційного навчання

Лише **31%** педагогів у містах та **28%** у селах організовують роботу учнів у групах

21% вчителів у містах та **19%** у селах проводять практичні і лабораторні роботи

16% вчителів у містах та **12%** у селах моделюють досліди за допомогою симуляцій на електронних ресурсах

4

Учні не мають засобів для навчання дистанційно

Лише **половина учнів** має комп'ютер/ноутбук/планшет

74% учнів використовують для навчання смартфони

23% батьків учнів/учениць базової та старшої школи зазначили, що дитина має один гаджет, який ділить з іншими членами сім'ї

Втрати у навчальному часі

Що з переліченого найбільше перешкоджало організації освітнього процесу у 2022/2023 н.р.? (керівники)

■ 4-5 балів ■ 3 бали ■ 1-2 бали

Втрати у навчальному часі

Директори шкіл не фіксують втрат у навчальному часі

92% директорів шкіл зазначили, що в їхніх школах **немає втрат** у навчальному часі

Лише **40%** батьків зазначили, що їхні діти **постійно вчилися**

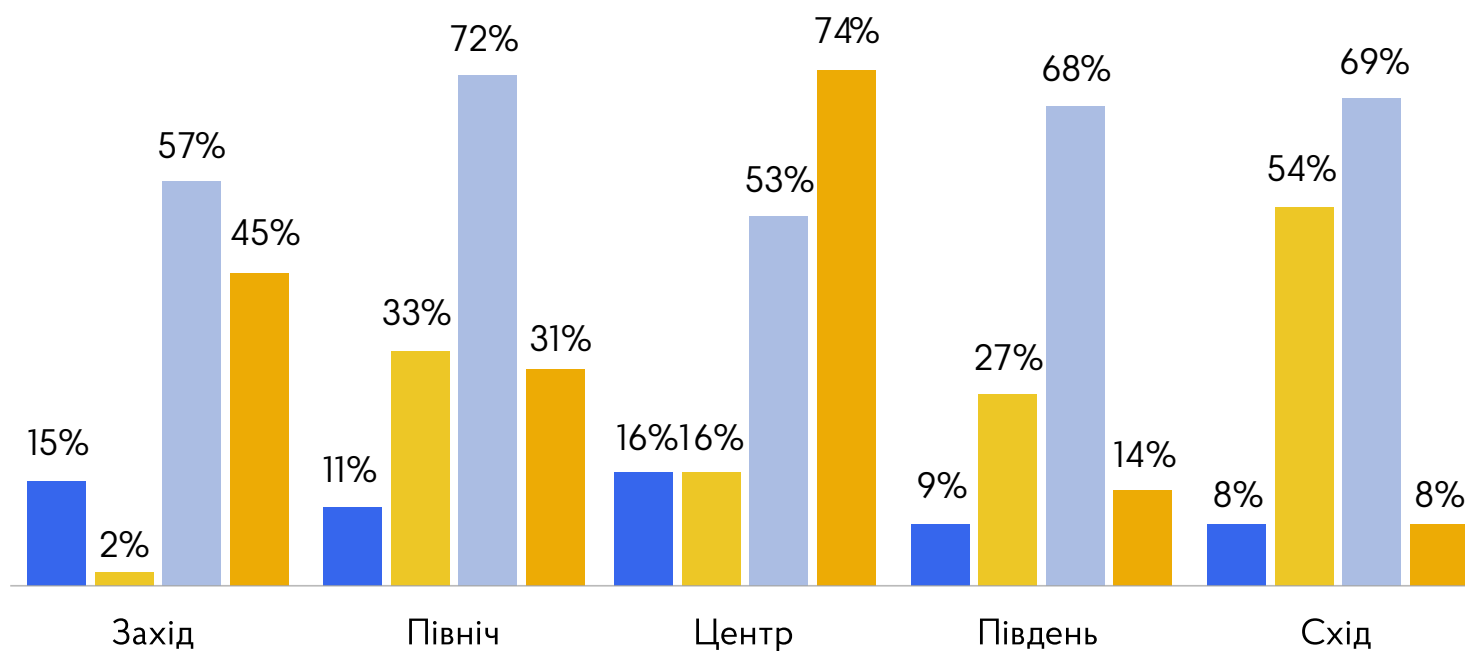
Директори шкіл вважають **уроки, проведені в асинхронному режимі, такими, що відбулися** та відповідно їх тарифікують.

Проте **батьки не вважають це адекватною заміною** очних або синхронних уроків.

Зміни у контингенті учнів та вчителів

Чи змінилася і як саме кількість **учнів/учениць** закладу освіти у зв'язку з війною? (керівники)

- Кількість учнів/учениць не змінилася
- Кількість учнів/учениць зменшилася через виїзд в інший регіон і зміну місця навчання
- Кількість учнів/учениць зменшилася через виїзд за кордон і зміну місця навчання
- Кількість учнів/учениць збільшилася за рахунок дітей ВПО

Найбільші переміщення дітей відбулися на Сході та Півдні країни.

Центр – єдиний регіон, де кількість учнів/учениць збільшилася. Це відбулося за рахунок дітей ВПО.

Зміни у контингенті учнів та вчителів

Вчителі

Лише у **45%** шкіл **не було змін** у педагогічному складі закладу

Найбільше – на Півночі, де лише **30%** керівників вказали, що змін у педагогічному складі не було

Причини змін у контингенті вчителів:

40% – звільнення вчителів за власним бажанням (найбільше про це сказали директори закладів на Півночі)

21% – призов на військову службу

14% – відпустка без збереження заробітної плати

9% – призупинення трудового договору

Зміни у контингенті учнів та вчителів

Забезпечення освітніх галузей педагогами (директори)

Чи є галузі освіти, викладання яких НЕДОСТАТНЬО ЗАБЕЗПЕЧЕНЕ ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ у вашому закладі освіти, і якщо так, то які саме? (керівники)

Втрати у матеріально-технічному забезпеченні

Забезпечення комп'ютерами учителів

Частка вчителів, які забезпечені робочим комп'ютером ЗРОСЛА

з **64%** до **71%**
у селах

з **73%** до **76%**
у містах

25% педагогів
не забезпечені
робочим комп'ютером

20% педагогів
не забезпечені
доступом до інтернету

За словами вчителів, ця **потреба компенсується наявністю особистого комп'ютера** (мають не менше **90%** педагогів) та можливістю працювати віддалено (вдома забезпечені інтернетом не менше **91%** вчителів).

Третина педагогів використовує **домашній комп'ютер разом з іншими членами сім'ї**, що може спричинювати труднощі у випадку роботи віддалено.

Втрати у матеріально-технічному забезпеченні

Забезпечення технікою (учні)

Лише **половина учнів** має комп'ютер/ноутбук/планшет

74% учнів використовують для навчання смартфони

Учні/учениці початкової школи:

48% мають смартфон

39% мають комп'ютер/ноутбук/планшет

40% учнів ділять гаджети з іншими членами сім'ї

Зміни у психологічному стані учасників освітнього процесу

За останній рік погіршився психологічний стан здобувачів освіти

Майже вдвічі у порівнянні з початком лютого 2022 року **ЗБІЛЬШИЛАСЯ КІЛЬКІСТЬ** учнів/учениць, які почуваються тривожно, напружено, у півтора рази більше – втомлено.

На **20% ЗМЕНШИЛАСЯ КІЛЬКІСТЬ** дітей, які почуваються в безпеці, спокійно, енергійно та щасливими.

В розрізі регіонів різниці фактично не виявлено.

Зміни в результатах навчання

Про ЗНИЖЕННЯ УСПІШНОСТІ УЧНІВ зазначають

з української мови

57% вчителів у селах та
44% в містах

з іноземної мови

52% вчителів у селах та
47% в містах

з математики

45% вчителів у селах та
40% в містах

Зміни у м'яких навичках учнів

У порівнянні з початком лютого 2022 року у дітей ЗРОСЛИ М'ЯКІ НАВИЧКИ, пов'язані із когнітивною сферою особистості

Уміння розв'язувати проблеми

- ▶ у селах — **56%** вчителів зазначили про це цьогооріч, минулого року — **45%**
- ▶ у місті — **57%** та **52%** відповідно

Критичне та системне мислення

- ▶ у селі збільшилося з **38%** до **51%**
- ▶ у місті — з **50%** до **53%**

Уміння висловлювати власну думку усно

- ▶ з **58%** до **68%** у селі
- ▶ з **63%** до **69%** у місті

Оцінювання ризиків

- ▶ з **38%** до **50%** у селі
- ▶ з **43%** до **48%** у місті

Розуміння навчальних цілей

- ▶ з **64 %** до **71 %** у селі
- ▶ з **68 %** до **74 %** у місті

УМІННЯ ВЧИТИСЯ

Водночас педагоги зазначають, що в учнів **ЗНИЗИЛОСЯ УМІННЯ ВЧИТИСЯ:**

Уміння планувати час

- ▶ з **63%** до **50%** у місті
- ▶ з **61%** до **53%** у селі

Організувати свою роботу

- ▶ з **69%** до **58%** у місті
- ▶ з **64%** до **58%** у селі

Самостійно виконувати завдання

- ▶ з **61%** до **57%** у місті
- ▶ у селі змін фактично немає

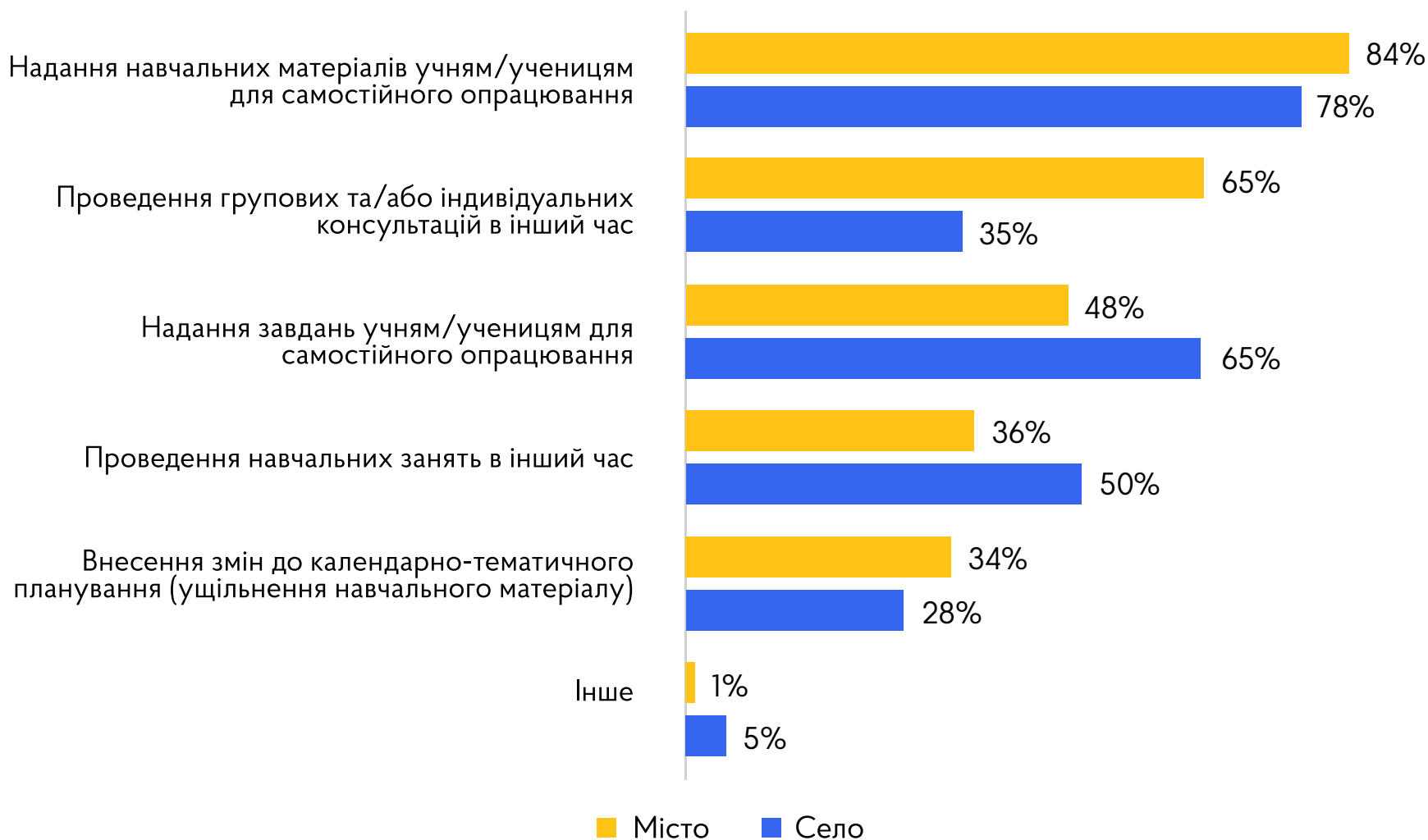
Здійснювати самооцінювання

- ▶ з **56%** до **51%** у місті
- ▶ у селі змін фактично немає

Компенсаторні заходи

Як саме компенсувалися втрати навчального часу? (керівники)

Компенсаторні заходи

Втрати у навчальному часі
НЕ КОМПЕНСОВУВАЛИСЬ,
тому що (відповіді директорів)

- ▶ Немає обов'язкової вимоги – **54%**
- ▶ Не було втрат навчального часу – **17%**
- ▶ Бракувало умов та можливостей – **8%**

Результати анкетування вчителів
та учнів/учениць показали деякі
РОЗБІЖНОСТІ

Найбільше учнів/учениць отримували допомогу у вигляді додаткових завдань та навчальних матеріалів для самостійного опрацювання

Рекомендації для органів влади

- ▶ Забезпечити **проведення загальнонаціональних моніторингів результатів навчання учнів** під час дії правового режиму воєнного стану
- ▶ Розвивати **систему освітніх вимірювань / оцінювань**
- ▶ Розробити **програму надолуження освітніх втрат** у результатах навчання здобувачів освіти (національна система тьюторингу)
- ▶ Продовжити роботу із **забезпечення здобувачів освіти сучасними цифровими засобами навчання** (особливо у сільській місцевості та для дітей з малозабезпечених сімей)
- ▶ Інвестувати у **професійний розвиток і підтримку педагогів**
- ▶ Спільно з Державною службою якості освіти вжити заходів щодо **відновлення під час дії правового режиму воєнного стану інституційних аудитів закладів загальної середньої освіти** (з дотриманням безпекових умов).
- ▶ Створити умови для розвитку **діагностичних інструментів як складової дидактичного забезпечення освітнього процесу** (кожна навчальна програма має містити інструмент для оцінювання результатів навчання, передбачених Державними стандартами загальної середньої освіти).

Рекомендації для засновників закладів освіти

- ▶ Завершити процес **оптимізації мережі закладів загальної середньої освіти в територіальній громаді**
- ▶ Забезпечити **умови для повернення до очного/змішаного навчання**, особливо у закладах освіти, що розташовані у сільській місцевості (забезпечення укриттів)
- ▶ Зібрати інформацію про **учнів, які не мають засобів для навчання**
- ▶ **Забезпечити учнів вразливих категорій** засобами для дистанційного навчання
- ▶ Забезпечити **фінансування варіативної складової** навчальних планів

Для закладів освіти

- ▶ Забезпечити **моніторинг результатів навчання здобувачів освіти** з використанням діагностичного інструментарію
- ▶ Здійснювати **адаптивне гнучке планування**, яке б передбачало перерозподіл навчального часу між темами, або розробляти власні навчальні програми, коригуючи зміст та результати навчання з урахуванням виявлених освітніх втрат
- ▶ Продовжити працювати над створенням **методичної системи підтримки індивідуальної освітньої траєкторії учнів шляхом проведення індивідуальних занять, факультативів** відповідно до навчального плану та/або за запитами учнів, консультацій з учнями для усунення прогалин у знаннях із предмету, розробки завдань різних рівнів складності для окремих учнів.
- ▶ Посилити роботу в частині **надання підтримки педагогічним працівникам щодо підвищення кваліфікації та професійного вдосконалення** з питань методики роботи в умовах змішаного навчання.
- ▶ Розробити **стратегії адаптації освітнього процесу закладів освіти до роботи в умовах зміни режимів навчання**

